

S. 2015-16

Roll No.....

Total No. of Pages : 7

Total No. of Questions : 10

उत्तरमध्यमा द्वितीयखण्ड

MPSS SE 16 (809)

नव्यव्याकरणम्

पंचमप्रश्नपत्रम्

समय : 3 घण्टे

पूर्णांक : 100

निर्देश :—सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

1. उचित विकल्पं चित्वा लिखत —

15

(1) वास्तव्यः इति शब्दे प्रत्ययः —

(1) तव्यत्

(2) ल्यप्

(3) क्त्वा

(4) क्त

(2) अर्थः शब्दे धातुः —

(1) शक्

(2) ऋ गतौ

(3) वद्

(4) हन्

(3) समाजे शब्देः उपसर्गः —

(1) सु

(2) सत्

(3) प्र

(4) वि

(4) घातकः व्युत्पत्तिः —

(1) करोति इत्यर्थे

(2) अर्द हिंसायाम्

(3) हन्तीति

(4) जनमर्दयती

2. अधोलिखित सूत्रान् प्रपूर्यताम् -

10

- (1) अर्ति-लू-धू-सू ?
- (2) शृ, स्वृ, स्निहि ?
- (3) शक-धृष, ज्ञा ?
- (4) अति, यूति ?
- (5) अव्ययेऽयधाभि ?

3. निर्देशानुसारं उत्तरं लिखतु -

10

- (1) भाषायां सदवससुवः सूत्रस्य वृत्तिं लिखत ।
- (2) सम्पृचा सूत्रं प्रपूर्यताम् ।
- (3) तुमुन् ष्वुलौ क्रियायां क्रियार्थायाम् सूत्रस्य वृत्तिं लिखत ।
- (4) 'पक्तिः' शब्दे कः प्रत्ययः ?
- (5) 'निगमः' शब्दे कः प्रत्ययः ?

4. अधोलिखित प्रश्नानामुत्तरं विलिख्यताम् -

10

- (1) "ल्यु" प्रत्यय बोधक सूत्रं लिखत् ।
- (2) "सुपि" बोधक सूत्रं लिखत् ।
- (3) "अम्बाऽम्ब" सूत्रं प्रपूरयतु ।
- (4) "भयङ्करः" इति शब्दस्य विग्रहो विलिख्यताम् ।
- (5) "सुशर्मा" शब्दे कः प्रत्ययः ?
- (6) "नुन्" शब्दे धातुः ?
- (7) "उच्छ्रायः" शब्दे प्रत्ययः ?

- (5) गोविन्द शब्दे वार्तिकः -
- (1) गवाविषु विन्देः संज्ञायाम्
 - (2) पिवतेः सुराज्ञीध्वोरिति वाच्यम्
 - (3) स्तने घेरो नासिकायां घ्मश्चेति वाच्यम्
 - (4) खच्चडिद्वावाच्यः
- (6) निर्विण्णः शब्दे प्रत्ययः -
- (1) क्त्
 - (2) ल्यप्
 - (3) व्यत्
 - (4) अनीयर्
- (7) शासितुं योग्यः -
- (1) शासनम्
 - (2) विषयः
 - (3) शिष्यः
 - (4) शस्यः
- (8) "सु-कर्म-पाप-मन्त्र-पुण्येषु कृजः" सूत्रे कति नियमो भवति ?
- (1) द्विविध
 - (2) चतुर्विध
 - (3) त्रिविध
 - (4) पञ्चविध
- (9) 'सम्बन्धः' शब्दे प्रत्ययः -
- (1) ल्युट्
 - (2) क्त
 - (3) क्त्वा
 - (4) तव्यत्
- (10) 'पूनिः' शब्दे प्रत्ययः -
- (1) घञ्
 - (2) क्तिन्
 - (3) शतृ
 - (4) क्ति

2. अधोलिखित सूत्रान् प्रपूर्यताम् -

10

- (1) अर्ति-लू-धू-सू०
- (2) शृ, स्वरु, स्निहि
- (3) शक-धृष, ज्ञा
- (4) अति, यूति
- (5) अव्ययेऽयधाभि

3. निर्देशानुसारं उत्तरं लिखतु -

10

- (1) भाषायां सदवससुवः सूत्रस्य वृत्तिं लिखत ।
- (2) सम्पृचा सूत्रं प्रपूर्यताम् ।
- (3) तुमुन् ण्वुलौ क्रियायां क्रियार्थायाम् सूत्रस्य वृत्तिं लिखत ।
- (4) 'पक्तिः' शब्दे कः प्रत्ययः ?
- (5) 'निगमः' शब्दे कः प्रत्ययः ?

4. अधोलिखित प्रश्नानामुत्तरं विलिख्यताम् -

10

- (1) "ल्यु" प्रत्यय बोधक सूत्रं लिखत ।
- (2) "सुपि" बोधक सूत्रं लिखत ।
- (3) "अम्बाऽम्ब" सूत्रं प्रपूरयतु ।
- (4) "भयङ्करः" इति शब्दस्य विग्रहो विलिख्यताम् ।
- (5) "सुशर्मा" शब्दे कः प्रत्ययः ?
- (6) "नुन" शब्दे धातुः ?
- (7) "उच्छ्रयः" शब्दे प्रत्ययः ?

- (8) “इचेति ह्रस्वः सुपठः” इति केनाभि प्रायेणोपण स्थापितम् ?
- (9) “अदो जग्धिर्ल्यप्तिकिति” इत्यय ल्यबग्रहणं किमर्थम् ?
- (10) त्रिमुनीनां नामानि लिखतु।

5. अधोलिखित प्रश्नानामुत्तरं विलिख्यताम् –

10

- (1) व्याकरणशास्त्रस्योद्भवः विलिख्यताम् ।

अथवा

लीलावती ग्रंथे कति वैयाकरणाः सङ्केतिताः ?

- (2) सप्तवैदिक व्याकरण ग्रन्थानां नामानि लिखतु ।

अथवा

पाणिनि परवर्तिनः आचार्याः कति ? नामानि लिखतु ।

- (3) “भागुरिः” परिचय विलिख्यताम् ।

अथवा

“गौतमः” परिचयः विलिख्यताम् ।

- (4) अष्टाध्याय्याः पाठ कल्पना परिचयः विलिख्यताम् ।

अथवा

पराशरोपपुराणे वार्तिक लक्षणं विलिख्यताम् ।

- (5) भाष्यलक्षणं विलिख्यताम् ।

अथवा

भर्तृहरि रचित ग्रन्थानां नामानि लिखतु ।

6. सुमेलनं करोतु -

10

(1) लघुसिद्धान्त कौमुदी	-	भर्तृहरिः
(2) महाभाष्यस्य रचनाकारः	-	भट्टोजिदीक्षितः
(3) वाक्यपदीयस्य रचनाकारः	-	सामप्रातिशाख्यः
(4) वररुचि कृत प्रातिशाख्यः	-	पतञ्जलिः
(5) वायुः समयः	-	दश
(6) पाणिनि प्रोक्ता आचार्याः	-	(8500 वि.पू.)
(7) मङ्गलाचरण परम्परा प्रवर्तकः	-	तन्त्रप्रदीपः
(8) लघुशब्देन्दु शेखरस्य रचनाकारः	-	पतञ्जलिः
(9) मैत्रेय रक्षितस्य रचना	-	नागेशः
(10) सिद्धान्त कौमुद्याः रचनाकारः	-	श्री वरदराजाचार्यः

7. निर्देशानुसारं साधयतु -

10

- (1) शम्भुः वा दात्रम् साधयतु ।

अथवा

विद्वान् साधयतु ।

- (2) "वृत्तच्छन्दः" साधयतु ।

अथवा

"स्वान्तम्" साधयतु ।

(3) “धनमदः” साधयतु ।

अथवा

हवः साधयतु ।

(4) “कीर्तिः” साधयतु ।

अथवा

“शय्या” साधयतु ।

(5) अपामार्गः साधयतु ।

अथवा

“चूर्णपेषम्” साधयतु ।

8. अधोलिखित सूत्राणां व्याख्या लिखतु —

10

(1) निष्ठायां सेटि ।

(2) न यद्यनाकाङ्क्षे ।

(3) सप्तम्यां चोपपीडरूद्यकर्षः ।

(4) अन्वच्यामुलोभ्ये ।

(5) धृषिशसीवैयात्ये ।

9. निम्नांकितेषु वाक्येषु सत्यं वा असत्यं लिखतु —

5

(1) कर्ता शब्दे कृ धातो ?

(2) नन्दयतीति नन्दनः ?

- (3) 'क्ष' शेते खशयः ।
- (4) प्रोढमनोरमा पाणिनेः रचना ।
- (5) सम्पूर्णादिञ्चधातोः क्त प्रत्यये ।
- (6) मनोरमा कुचमर्दनस्य रचनाकारः कालिदासः ।
- (7) भट्टोजिदीक्षितस्य समयः ।
- (8) अष्टाध्याय्याः सूत्राणां संख्या ।
- (9) इदानीं संस्कृतस्य महत्त्वं सम्यक् नास्ति ।
- (10) अर्द्धमात्रालाघवेन पुत्रोत्सवं मन्यन्ते वैयाकरणाः ।

10. "तान्तो वाऽयमादेशः" स्पष्टयतु।

10

अथवा

"भाव वचनाश्च" स्पष्टयतु।